

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора Захаріної Євгенії Анатоліївни на дисертаційну роботу Дутчака Юрія Васильовича за темою: «Система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури», поданої до захисту на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дослідження. Активні інтеграційні процеси нашої держави до Європейського Союзу вимагають піднесення вищої освіти України до рівня освіти в розвинутих країнах світу та її інтеграцію у міжнародне науково-освітнє співтовариство. Це надасть змогу підвищити освітній і культурний рівень суспільства, створити умови для навчання протягом всього життя; задовольняти можливості особистості в здобутті певного освітнього та кваліфікаційного рівня за бажаним напрямком відповідно до її здібностей, та забезпечити її мобільність на ринку праці.

Тому стає актуальним пошук та обґрунтування системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, здатних більш ефективно вирішувати цю проблему. Викладене засвідчує наявність наукової проблеми, яка потребує свого вирішення.

Ознайомлення з результатами проведеного аналізу здобувачем наукових та спеціальних джерел з проблеми системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури дає підставу для виокремлення суперечностей, а саме: між запитом суспільства на висококваліфікованих, мобільних і конкурентоздатних магістрах середньої освіти з фізичної культури та відсутністю системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; між очікуваннями суспільства на якісні зміни в системі вищої освіти України відповідно до Європейських стандартів і рекомендацій

та відсутністю концепції забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Вивчення тексту дисертації, автореферату та опублікованих за темою дослідження наукових праць засвідчує, що рецензована робота Дутчака Юрія Васильовича присвячена дослідженню актуальної і недостатньо розробленої проблеми теорії і методики професійної освіти.

Тема дисертації є складником комплексної програми науково-дослідницької роботи кафедри психології та педагогіки Хмельницького національного університету «Формування особистості як суб'єкта самотворення» (ДР № 0119U103663). Роль автора полягала в розробленні шляхів формування та розвитку особистості майбутнього магістра середньої освіти з фізичної культури в освітньому процесі вищої школи. Тему дисертації затверджено Вченою радою Хмельницького національного університету (протокол № 9 від 31 січня 2017 року) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології Національної академії педагогічних наук України (протокол № 2 від 28 березня 2017 року).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Результати дисертаційного дослідження носять об'єктивний характер, опираються на достатню кількість дослідницького матеріалу та підтверджується широтою охоплення і узагальнення зібраних і опрацьованих особисто автором первинних матеріалів, застосуванням комплексу методів наукового пошуку (теоретичних: компаративний та ретроспективний аналіз наукової літератури, нормативно-правових документів Міністерства освіти і науки України, вивчення директивних і нормативних документів у сфері фізичної культури та спорту, узагальнення власного багаторічного досвіду науково-педагогічної діяльності у вищій школі; структурно-системного аналізу, індукція та дедукція; порівняння, аналогії та синтезу; проектування; моделювання якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої

освіти з фізичної культури; систематизації та узагальнення; емпіричних: педагогічне спостереження, опитування, анкетування, тестування, експертне оцінювання, самооцінювання, педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний етапи). Отримані показники обчислені з використанням методів математичної статистики.

Результати дисертаційної роботи логічно викладені на 529 сторінках друкованого тексту, у тому числі 402 сторінки основного тексту. Дисертаційна робота проілюстрована 39 таблицями і 93 рисунками, що виконані на достатньо професійному рівні і забезпечують чіткість викладу матеріалу дослідження, зручність здійснення порівняльного аналізу експериментальних даних, виокремлення основних показників і узагальнення результатів дослідження. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел (517 найменувань) і додатків.

В основу розробленої концепції дослідження системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури дисертантом було покладено взаємопов'язані методологічний, теоретичний та методичний концепти.

Методологічний концепт дослідження дисертант здійснював на філософському (діалектичний та екзистенціальний методологічні підходи), загальнонауковому (системний, соціокультурний та синергетичний методологічні підходи), конкретно-науковому (акмеологічний, компетентнісний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, квалітологічний методологічні підходи), технологічному (програми та методи дослідження) рівнях. Теоретичний концепт дослідження охоплював понятійно-термінологічний апарат освітянської складової забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури та передбачав з'ясування сутності дефініцій фізкультурної складової професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; розроблення авторської концепції забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної

культури; виявлення та теоретичне обґрунтування педагогічних умов забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. Методичний концепт дослідження передбачав розроблення моделі системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури та експериментальну перевірку її ефективності.

Достовірність наукових положень, висновків необхідно, відзначити логічний взаємозв'язок назви наукового напрямку, постановки мети і завдань дослідження. Висновки випливають зі змісту дисертаційного дослідження їх об'єктивність і новизна не викликають сумніву.

Узагальнення методологічного, теоретичного та методичного концептів дозволило Дутчаку Ю.В. сформулювати провідну ідею концепції дослідження, про те, що забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури базується на: задоволенні попиту і очікування споживачів освітніх послуг і зацікавлених учасників освітнього ринку; досягненні поставлених цілей майбутніми магістрами на різних етапах навчання; організації освітнього процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку вищої освіти; врахуванні позитивних здобутків зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; наданні можливості майбутнім магістрам середньої освіти з фізичної культури здобувати повноцінну вищу освіту відповідного рівня та сформувати їх професійну компетентність.

Найбільш позитивним здобутком дисертанта є врахування позитивних здобутків зарубіжного досвіду забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; використання підсистеми забезпечення якості професійної підготовки та підсистеми формування професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, кожна з яких має диференційовані чинники, методи та засоби; виявлення та теоретично обґрунтування педагогічних умов

забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; впровадження діагностичного інструментарію оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури з використанням засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Наукова новизна положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Нам імпонує, що дисертант вперше: розробив та експериментально перевіряв систему забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, яка складалася з авторської концепції забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, моделі системи у вигляді цільового, змістового (теоретичної, практичної, науково-дослідної складової), теоретико-методологічного, технологічного (підсистеми забезпечення якості професійної підготовки та підсистеми формування професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури), критеріально-оцінювального блоків і дидактичного забезпечення професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; введено в науковий обіг в авторському тлумаченні поняття «забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури»; виявив та теоретично обґрунтував педагогічні умови забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Автор уточнив сутність понять «забезпечення якості професійної освіти», «професійна підготовка майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури» та «майбутній магістр середньої освіти з фізичної культури»; структурні компоненти професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури функції якісної професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. Удосконалив критерії, показники, рівні сформованості професійної

компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури; діагностичний інструментарій оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

Оцінюючи практичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження Дутчака Ю.В. зазначаємо, що ним впроваджено дидактичне забезпечення професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, що охоплює: навчальний посібник «Основи менеджменту та маркетингу фізкультурно-спортивного спрямування»; методичні вказівки до практичних занять для магістрів спеціальності 014.11 «Середня освіта (фізична культура)»; вдосконалено зміст і методику викладання дисциплін: «Теорія і методика викладання фізичного виховання у закладах вищої освіти», «Теорія і методика викладання фізичної культури у закладах загальної середньої освіти», «Управління у сфері фізичної культури і спорту»; розроблено комп'ютерну програму «ДСС: моніторинг забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури» (у співавторстві з Л. П. Сущенко та О. П. Сидоренком) (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 102701 від 18.02.2021 р., видане Державним підприємством «Український інститут інтелектуальної власності» (Укрпатент)), що підтверджено відповідними актами впровадження.

Напрямом реалізації основних положень та висновків дослідження може бути їх використання викладачами закладів вищої освіти, в яких здійснюється професійна підготовка майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури для розроблення освітніх програм, навчальних планів, навчальних посібників і методичних рекомендацій, а також у системі підвищення кваліфікації для самовдосконалення та професійної самореалізації науково-педагогічних і педагогічних працівників.

Повнота відображення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих автором дисертації працях. Аналіз публікацій Дутчака Ю.В. засвідчив їхню відповідність вимогам до

оприлюднення результатів дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук. Основні наукові положення дисертаційного дослідження опубліковано в 34 наукових і навчально-методичних працях, серед яких такі: 1 монографія; 22 статті, зокрема 16 статей у наукових фахових виданнях України з педагогіки; 6 статей у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, що віднесені до міжнародних наукометричних баз даних, серед них 2 статті у виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз Scopus та Web of Science; 7 наукових праць, які засвідчують апробацію матеріалів дослідження на науково-практичних конференціях; 4 наукових праць, які додатково відображають наукові результати дисертації, серед яких 1 навчальний посібник, 3 навчально-методичні праці, 1 свідоцтво про реєстрацію авторського права на комп'ютерну програму.

Відповідність змісту автореферату й основних положень дисертації. Позитивної оцінки заслуговує оформлення результатів дослідження, варто відмітити логіку викладу та послідовність виконання наукового пошуку. Структурна побудова, зміст, результати роботи, основні висновки, що викладені в авторефераті відображають основні положення дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Дутчака Юрія Васильовича вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання:

1. На нашу думку, формуючи методологічні (діалектичний, екзистенціальний, системний, синергетичний, акмеологічний, компетентнісний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, квалітологічний) підходи до дослідження проблеми забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, автору доцільно використати культурологічний підхід. Саме даний підхід забезпечить розуміння забезпечення якості професійної підготовки здобувачів вищої освіти як культурного процесу, спрямованого на вільне виявлення своєї індивідуальності, здатності до культурного саморозвитку і самовизначення в світі культурних цінностей.

2. Вважаємо, що у процесі такого важливого наукового пошуку у підрозділі 1.2 автору доцільно було б ґрунтовніше проаналізувати роботи авторів саме із забезпечення якості професійної освіти майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

3. При аналізі таких понятійних конструктів, як: «майбутній фахівець з фізичної культури» та «майбутній фахівець з фізичного виховання і спорту», автору слід було б на с. 86 відобразити специфіку професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

4. В основних положеннях концепції забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури автор акцентує увагу на відповідності стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. У той же час аналізує закордонний досвід таких країн, як Молдова, Казахстан і Китай. Потребує пояснення, чому саме ці країни обрані для вивчення позитивних здобутків забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури.

5. Безсумнівно, для теорії і методики професійної освіти практичну цінність представляє розроблена Дутчаком Юрієм Васильовичем структура професійної компетентності майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури, яка формується у закладах вищої освіти. Враховуючи, що це є авторською розробкою здобувача, доцільно було б ґрунтовніше та детальніше охарактеризувати особистісний компонент і зазначити, які професійно-важливі якості особистості майбутнього магістра середньої освіти з фізичної культури, необхідні для забезпечення його конкурентоздатності на ринку освітніх послуг.

Проте, висловлені зауваження мають рекомендаційний характер, не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження Дутчака Юрія Васильовича і є приводом для наукової дискусії.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Юрія Васильовича є завершеним і логічно побудованим дослідженням, яке виконано в контексті

нових наукових підходів до вищої освіти, має наукове й практичне значення, а отримані результати достатньою мірою обґрунтовані та достовірні. Дутчаком Юрієм Васильовичем здійснено вирішення важливої проблеми забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури. Тема дисертації «Система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх магістрів середньої освіти з фізичної культури» відповідає паспорту спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Дисертаційна робота за ступенем наукової новизни, достовірністю наведених результатів дослідження та обґрунтованістю висновків, теоретичною та практичною цінністю, за обсягом, структурою, оформленням відповідає чинним вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету міністрів України № 567 від 24.07.2013 року (зі змінами від 19.08.2015 р.), а її автор, Дутчак Юрій Васильович, заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор
завідувач кафедри теоретичних основ
фізичного та адаптивного виховання
Класичного приватного університету

Є.А. Захаріна

Перший проректор з наукової та
науково-педагогічної роботи
Класичного приватного університету

О.В. Покатаєва

